

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันสังคมไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจของทุกประเทศ ดังนั้นจึงทำให้ส่งผลให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 มาตราที่ 80 รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ข้อ 3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สภานิติบัญญัติ, 2550, หน้า 23)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 52) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทยให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 29)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนนั้นสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้กำหนดว่า ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ได้กำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรต่าง ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนการสอนภายในชุมชนให้ผู้เรียน โดยใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ ในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 13) ซึ่งสอดคล้องกับ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 21) ได้กล่าวว่า “หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสบการณ์แก่ผู้เรียน อันเปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศที่จะนำทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุผล” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะทำให้ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลและมีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในอนาคต ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชาและแนวทางปฏิบัติ จึงเป็นรากฐานทางด้านสติปัญญา ทักษะและคุณธรรมให้แก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจนจึงจะสามารถใช้หลักสูตรเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากนโยบายการศึกษาของชาติดังกล่าว ได้สนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญมากและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์และคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและประชาชนในท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ อันก่อให้เกิดความรักและหวงแหนสมบัติวัฒนธรรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ประกอบกับ การเป็นเจ้าของบ้านในอันที่จะพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ.2547 - 2550 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวสู่ระบบการท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมต่อกลุ่มจังหวัดและสู่ความเป็นสากล ซึ่งจัดทำโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2547, หน้า 8)

ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องพัฒนาให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แทนหลักสูตรเดิมที่เข้ามาเป็นเวลานานนับสิบปีก็เพื่อต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเน้นผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความเป็นไทย และมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับนานาชาติ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผลจากการประกาศใช้หลักสูตรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ผู้เรียนจะมีบทบาทในการกำหนดการเรียนรู้ของตนเอง ไม่ใช่เป็นผู้รับความรู้จากครูอาจารย์แต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ ประสบการณ์ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และที่สำคัญเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรัก ภาคภูมิใจ และผูกพันกับท้องถิ่นของตน

เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีความแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาที่เคยใช้มา เพราะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard Based Curriculum) มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สาระและมาตรฐานการเรียนรู้โรงเรียนสามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นได้ แต่สำหรับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนยังไม่สามารถปรับตัวเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและแนวปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและยังต้องการความช่วยเหลืออีกมาก จากผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่มีข้อค้นพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 2)

โรงเรียนสุพรรณภูมิเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2465 ในปีการศึกษา 2552 มีนักเรียนจำนวน 2,204 คน มีครูจำนวน 105 คนเปิดสอน นักเรียนตั้งแต่ ระดับปฐมวัย ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สภาพปัจจุบันและปัญหาโรงเรียนสุพรรณภูมิ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี มีเนื้อที่ 15 ไร่ เป็นชุมชนเมือง การจราจรคับคั่ง สภาพชุมชนโดยรวมเป็นย่านธุรกิจประกอบการค้าขาย มีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ สภาพเศรษฐกิจค่อนข้างดี ประชาชนร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ ชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดี และให้ความศรัทธาต่อโรงเรียน นิยมส่งบุตรเข้าเรียนจนไม่สามารถเข้าเรียนได้ครบทุกคน มีนักเรียนเข้าเรียนเกือบทุกอำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดใกล้เคียง ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนสูงมาก โดยเฉพาะการบริการวิชาการ (รายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาโรงเรียนสุพรรณภูมิ ประจำปีการศึกษา, 2550, หน้า 1 - 4) งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่าง

มีคุณภาพมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 8)

จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของทางสำนักเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เมื่อได้ศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษาโครงการประเมินผลคุณภาพการศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน และได้ศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษาโครงการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา SUPHANBURI TEST (ST) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2550, หน้า 35) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุพรรณภูมิ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.97 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการอ่าน เฉลี่ยร้อยละ 60.00 ด้านการเขียนเฉลี่ยร้อยละ 58.82 ด้านการฟัง ดู และการพูด เฉลี่ยร้อยละ 67.34 ด้านหลักการใช้ภาษาเฉลี่ยร้อยละ 70.58 ด้านวรรณกรรมและวรรณคดีเฉลี่ยร้อยละ 67.35 จึงเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาในด้านการเขียน ด้านวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 162 - 165) แบ่งการพัฒนาหลักสูตร ได้ดังนี้ มีการกำหนด จุดมุ่งหมาย การเลือกและจัดประสบการณ์ การประเมินผล งานวิจัยของกรรณิกา บัจจะมูล (2540, บทคัดย่อ) การวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และวิทยา แสงงาม (2541, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ หลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น งานวิจัยของสุวรรณี วรรคดี (2542, บทคัดย่อ) พบว่าหลักสูตรท้องถิ่นเหมาะสมกับผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และแบบวัดภาคปฏิบัติมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ สุกัญญา ร้อยพิลา ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (2542, บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนมีความพอใจในเนื้อหาสาระ นักเรียนเกิดความภูมิใจและรักท้องถิ่น นอกจากนี้ สาลินี อุดมผล (2542, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โครงสร้างของหลักสูตร มีความสอดคล้องเหมาะสมนำไปทดลองใช้ได้ ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านนำหลักสูตรไปใช้ นักเรียนที่เรียนมีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และงานวิจัยของ มู (Moore, 2000, p.1437) พบว่า ครูควรมีลักษณะกลยุทธ์ และทักษะเพื่อพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมการเป็นครูมืออาชีพ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสอบถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ได้พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ (ข้าเลื่อง ตรีเจธา, 2551) ศึกษาในเทศก์เชี่ยวชาญสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 สัมภาษณ์ “นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน อยากรู้ อยากรเรียน เพราะ เนื้อหาที่ตรงกับสภาพความเป็นอยู่ใกล้ตัวนักเรียน” เป็นผู้อาศัยอยู่ใกล้วัดแค มีความต้องการให้ มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป สาเหตุเนื่องมาจากการได้ ใช้หลักสูตรนี้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มาแล้ว มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการได้ไป สัมผัสกับสถานที่จริง ส่วนในด้านการจัดการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ร้องเพลง เล่นเกม ได้ศึกษาไปความรู้ ไบงาน ได้อ่านหนังสือ ได้เขียนหนังสือ ได้ทำแบบฝึก รวมถึงการวัดและ ประเมินผล พบว่า เมื่อได้จัดการเรียนการสอนเข้าจริง ๆ ยังมีข้อบกพร่องอยู่ จึงได้มีการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามกับผู้เกี่ยวข้อง โดยเพิ่มคำศัพท์ที่ควรรู้ศึกษา คำถาม และเฉลยคำถาม ทำเรื่องในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คำคล้องจอง เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน ส่วนภาคปฏิบัติ ให้มีการจัดทำ ผลงานการเขียนเป็นเรื่องราว สร้างสรรค์หนังสือเล่มเล็ก การเขียนข้อคิดและสรุปใจความสำคัญ สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน และนำเสนอผลงานให้ผู้อื่นได้เรียนรู้และเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 อันเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความรัก ความภาคภูมิใจและหวงแหน ตลอดจนเห็นความสำคัญของ การอนุรักษ์สิ่งล้ำค่าของจังหวัดสุพรรณบุรี ให้คงอยู่ตลอดไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ความมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอน สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ่มขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีความภาคภูมิใจและใช้ทรัพยากรที่มีค่าในห้องถิ่น บ้านเกิดของตนเองให้เกิดประโยชน์
2. เป็นแนวทางให้ผู้สนใจ ได้นำไปพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียน ห้องถิ่น สังคม และเศรษฐกิจ
3. นักเรียนมีความรู้สึกรักห้องถิ่น และร่วมมือกับบุคคลในห้องถิ่น ช่วยกันอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียน สุพรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรีเขต 1 จำนวน 279 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุพรรณภูมิ จำนวน 46 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
  - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรห้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
  - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
    - 3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    - 3.2.2 พฤติกรรมต่อการเรียนตามหลักสูตรห้องถิ่น เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผน
    - 3.2.3 เจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรห้องถิ่น เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผน

ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ใช้ระยะเวลาสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ รวม 10 ชั่วโมง

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหา พัฒนาหลักสูตรห้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผน หน่วยการเรียนรู้ ที่ 9 ของเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสุพรรณภูมิ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรห้องถิ่นที่โรงเรียนสุพรรณภูมิได้จัดขึ้นเป็นการสนองความต้องการของผู้เรียนและสนองตามความต้องการของห้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตร

เป็น 2 ส่วน คือ หลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของคัมขุณแผน (วัดแค) โดยเพิ่มคำศัพท์ที่ควรรู้ศึกษา คำถามและเฉลยคำถามท้ายเรื่อง ในหนังสือ อ่านเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคำคล้องจอง เรื่อง เทียบคัมขุณแผน ส่วนภาคปฏิบัติให้มี การเขียนข้อคิดและเขียนแผนภาพโครงเรื่อง แต่งประโยค มาตราตัวสะกด เขียนเป็นเรื่องราวสร้างสรรค์ หนังสือเล่มเล็ก และการเขียนคำคล้องจองง่าย ๆ อีกทั้งนักเรียนสามารถนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวจากประสบการณ์ตรงได้เป็นอย่างดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นมวลประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่นสุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียบคัมขุณแผน หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคัมขุณแผน ที่ประกอบด้วย หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจที่เกิดจากการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียบคัมขุณแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประสบการณ์เรียนรู้ทั้งด้านความรู้ที่เป็นทักษะรวมทั้งคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เทียบคัมขุณแผน หมายถึง การรักษาไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสูญเสียและการทำลายเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของคัมขุณแผน ให้นักเรียนรู้จักใช้ด้วยวิธีการฉลาดเหมาะสม โดยใช้อย่างประหยัด และเกิดคุณค่ามากที่สุดรวมทั้งการปรับปรุงให้นำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุพรรณภูมิ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

เจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียบคัมขุณแผน หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียบคัมขุณแผน อันมีผลมาจากองค์ประกอบด้านปัญหา ด้านอารมณ์ความรู้สึกและด้านพฤติกรรม ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และแสดง

พฤติกรรมในทางที่ดีหรือไม่ดี ในการเรียนอย่างมีทิศทางและมีลักษณะค่อนข้างคงทนแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

คุ้มขุนแผน หมายถึง เป็นเรือนไทยทรงโบราณ บนเนื้อหา 5 ไร่ ตั้งอยู่ในวัดแค ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ เป็นอุทยานวรรณคดีและเป็นการอนุรักษ์ศิลปะด้านวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ ที่มีชื่อปรากฏในวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” อยู่ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ห่างจากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุไปทางเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร มีต้นมะขามยักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ขุนแผนนำไปมะขามมาเสกเป็นตัวต่อตัวแตน เพื่อต่อสู้ข้าศึกศัตรูที่มารุกรานอยู่ในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ปัจจุบันได้สร้างรอยพระพุทธรูป ตัวต่อยักษ์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพิ่มขึ้น ประชาชนมักนิยมมาอธิษฐานขอโชคขอลาภและขอพรกันเป็นส่วนมาก ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ควรแก่การศึกษาหาความรู้ของชนรุ่นหลังตลอดไป

ผู้รู้ในท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ใกล้วัดแคหรือใกล้แหล่งการเรียนรู้เป็นเวลานาน มีประสบการณ์ มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างดี และมีส่วนร่วมในการนำหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผนมาใช้

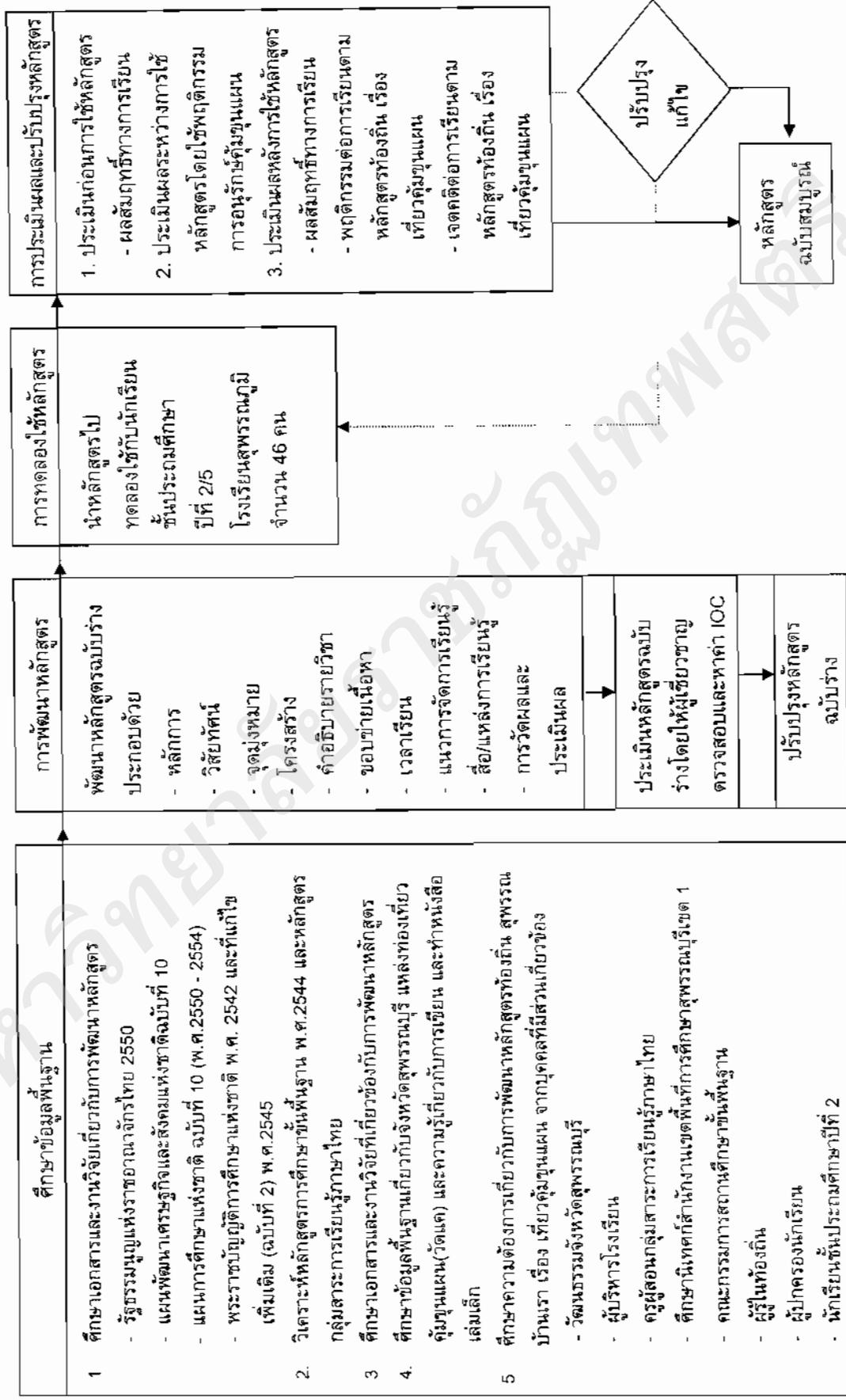
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรพบว่า มีนักการศึกษาเสนอแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังที่ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2) มีประสบการณ์ ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ ทาบ (Taba, 1962, pp.10 - 11) กล่าวถึง ขั้นตอนกระบวนการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) กำหนดจุดประสงค์ของการศึกษา 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาเสนอ 4) จัดลำดับเนื้อหาสาระ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดระเบียบ จัดลำดับขั้นตอน และแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ 7) กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2540ก, หน้า 11) กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการได้ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) ศึกษา สำรวจปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง 2) ศึกษา วิเคราะห์วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร 3) ศึกษาแนวคิด รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร 4) ยกร่าง หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวคิด

จากการศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ้มขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินหลักสูตรฉบับร่างและปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียบชุมชนแผน
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี